

MACZUGA (23) *sb f*

maczuga (21), **macuga** (2); maczuga : maouga *HistAl* (5:1), *Mącz* (4:1).

Oba a jasne.

sg *N* maczuga (5). ◊ *A* maczugę (5). ◊ *I* maczugą (12) [*w tym*: -a (1)]. ◊ *pl I* maczugami (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Prymitywna broń w postaci pałki ze zgrubieniem na końcu; clava, sparum, sparus Mącz, Cn; cambuca BartBydg; cala Mącz (17) : ZapMaz VII Z 17/449; BartBydg 21b; Pan też dawno w wąwozye półpołu z rydwanem/ Oblicza sie mączugą s swoim pánem Ianem RejWiz 73; RejFig Bb5, Bb8v; KochSat A3; Sparus, vel sparum, Chłopska brón krziwa pałká mączugá/ bengel niektórzi zową. Mącz 404b, 30d, 56a [2 r.]; á sam biegáiąc zá nimi z mączugą ták sie vfráluie że mu sie y ieść ledwe áż k wieczorowi záchce. RejZwierc 106v, 107, 109v; A ty Pietrze z łylą głową Wára wálá z síwą brodą. Byś nie wził mączugą ową. MWilkHist B4v, B4v.*

W charakterystycznych połączeniach: toczona maczuga; maczugą machać, obliczać się, odpędzić, wziąć; z maczugą biegać, gonić się, obchodzić się.

Zwrot: »błogosławieństwo maczugą dawać« = bić (1): Znać będzie obiáwienie twoie od ktorego ie bogá miewałz po guziech twoich/ y ponáieżonym łbie twoim / y ktho cie łtrzeże/ y ktoć błogosławieństwo mączugą dawa. RejAp 11.

Szereg: »maczuga i kij« (1): Clavis ac fustibus repulerunt, Mączugámi y kiymi odpędzili. Mącz 287c.

2. *Kij do gry w piłkę (6) : Przez macugę która ieft skrzywiona od głowy [Per zocham que a capite curva existit; przez pylnyk[k] ktory od wyerschv naklonykszya HistAl 1510/110] znamionuiemy/ iże wżylcy krolowie y kłiążetá świeckie przed nálzą oblicznością będą sie kłániác. HistAl C6.*

Szereg: »piła, (i) maczuga« (5): Poślátem mu piłę y mączugę [ludrioram pilam et zocham; pyła y pylnyk HistAl 1510 98] áby gry łtroił dziećínskie HistAl D8v, C3v, C4v, C6 [2 r.].

Synonimy: 1. bengel, buława, kiczka, kijec, kula, pałka; 2. pilnik, piłatyk.